

Kad uzradās arī pilots Braidons Knibss, es vēlreiz noprasīju:

- Vai rītdien mēs varēsim lidot tālāk?

Šim kanādiešu pilotam ar Antarktiskas un Arktikas pieredzi vajadzēja mūs nogādāt starta vietā.

- Šeit nepietiek benzīna manam «*Twin-Otter*», - viņš pateica īsi un lakoniski.

Es biju pārskaities. Mazā divmotoru propellerlidmašīna stāvēja Patriothilsā jau dienām ilgi. Uzskatīju sevi par piekrāptu. Pēkšņi jutos kā gūsteknis šajā bezgala plašajā ledus kontinentā. Šeit es neko vairs nespēju grozīt. Negribēju un nespēju ticēt Braidona Knibsa teiktajam. Pagaidām nolēmu nogaidīt. Izkrāvuši no lidmašīnas savu bagāžu un ragavas, mēs ar Arvedu slājām uz nometni. Gāju un nikņojos.

Kopā ar mums uz Patriothilsu bija atlidojis arī Ulrihs Jegers. Viņam vajadzēja nodrošināt sakarus starp mums un Vilhelmu Bitorfu, kas palika Puntaarenasā. Jirgens Bolcs, «*Südwestfunk*» operators, filmēja mūsu «ierašanos ledāju pasaulē». Abi ar Arvedu skaitījām konteinerus un pārbaudījām, vai viss ir atvests - trūka tikai ledus zāģu.

Suņu pajūgu komanda Patriothilsā rikoja trīs dienu ilgu atpūtu.

Ar mūsu DC-6 atlidoja arī atpūtinātie «Transantarktiskas» suņi. Savu atvaļinājumu tie bija pavadījuši kādā fermā pie Puntaarenasas. Atkal sajutuši zem kājām cietu pamatu, šie desmit eskimosu suņi liksmi smilktēja. Nu tiem ar jaunu sparū vajadzēja jūgties kamanās un turpināt garāko ceļojumu cilvēces vēsturē, kuru ar suņu pajūgiem bija iecerējis paveikt kāds amerikānis. Vils Štegers, šīs ekspedīcijas iniciators un vadonis, bija dēkainis un suņu audzētājs no Minesotas. Viņš, Džefs Somerss un japānis Keizo Funatsu vadīja katrs savu pajūgu.

Noglabājuši savu mantību instrumentu telti, devāmies uz dzīvojamu telti, kas tika izmantota arī kā virtuve. Šo nometni bija iekārtojuši kanādieši, vadoties pēc savas Arktikā gūtās pieredzes. Nometne veiksmīgi darbojās jau trešo gadu, tiesa gan, tikai isajās Antarktīdas vasarās, un to veidoja vairākas guļamtelts, noliktava un virtuves telts.

Pie gara galda sēdēja visa «Transantarktiskas» komanda. Vils Štegers rakstīja vēstules. Žans Luijs Etjēns lasīja. Kad ienācu, viņš man pamiršķināja:

- Te tev būs bezgalīgi daudz laika izdomāties par visu!

Nākamajā dienā - nakti mēs pārlaidām uz kādas lāvas instrumentu telti - es turpināju sarunas ar ANI.

Biju iesnaudies. Pamodies un paskatījos apkārt, es satrūkos: aizvien vēl sēdēju vecajā, grumbuļainajā DC-6. Ielāps uz ielāpa. Pa spraugām ložņāja vējš. Mierināja tikai zemā un vienmērīgā 18 cilindru zvaigžņmotoru rūkoņa. Kāds ir mūsu kurss? Vai lidmašīna kārtībā?

Mēs riņķojām virs vienlaidus mākoņu segas. Kaut kur apakšā vajadzēja būt Patriothilsai, antarktiskajai alpinistu nometnei. Kā sameklēt ledus skrejceļu, uz kura nosēsties? Dažas klievētas kalnu virsotnes. Pelēki plankumotajā pūkainās miglas autā reizumis pavidēja pa kādam tumšākam kankaram. Klinšu salas. Pārējā kalnu daļa bija apbedīta zem varenā šļūdoņa vāka. Man pārskrēja auksti šermuļi. Tāds milzums nedzīva stinguma apkārt! Jau vairākas stundas zem mums bija tikai ledus. No Puntaarenasas Dienvidcīlē mūs šķīra gandrīz 3200 kilometri, aiz muguras bija Ugunszeme un skarbā Dienvidatlantika.

Beidzot Kolins Kempbels atrada caurumu mākoņos. Viņš sāka nolaišanos. Visiem aizrāvās elpa. Pēc deviņu stundu lidojuma mašīna aizslīdēja pa ledu, sagriezās mazliet šķērsām un spēji apstājās. Mēs bijām klāt! Ar divu nedēļu nokavēšanos, un ne jau tik vien tās bēdas, jo gaidīšana, cerības un errošanās bija atņēmušas mums krietni daudz enerģijas. Lidmašīnā iekāpa Patriothilsas ļaudis. Kad bijām sasveicinājušies, nekavējoties noprasīju, kad lidosim tālāk. Mums ar Arvedu vajadzēja pēc iespējas ātrāk nokļūt līdz Filhnera šelfa ledājam.

Maiks Šārps, ANI pilnvarotais pārstāvis Patriothilsā, raustīja plecus. Mēs ar Arvedu lāgā vēl nebijām tikuši zemē pa ļodzīgo alumīnija trapu, kad mūs jau ielenca seši dūšīgi vīri: transantarktiskās pajūgu ekspedīcijas dalībnieki. Nobrūnējušiem vaigiem, netīrās drēbēs. Viņi bija ceļā jau trešo mēnesi. Izbraukuši no Antarktīdas pussalas, viņi gribēja šķērsot kontinentu visplatākajā vietā. Viņiem sala. Acimredzami vairāk nekā mums. Kaut arī neapšaubāmi norūdījušies līdzšinējā ceļā, viņi pēc tik daudzām ledājos pārļaidām nedēļām cieta no aukstuma vairāk par mums, jaunpienācējiem. Pretruna, kuru apjēgt man bija lemts tikai vēlāk. Pagaidām varēju vienīgi viņus apbrīnot.

Divus gadus es apspriedu savu plānu ar ANI. Lai visu saskaņotu, Vilhelms Bitorfs pat speciāli ceļoja uz Kanādu. Tomēr mūsu ekspedīcija tikai par mata tiesu paglābās no pilnīgas izjukšanas

- Man nāksies pārtraukt šo ekspedīciju, ja jūs neaizvedisiet mūs līdz paredzētajai vietai, kā bijāt apņēmušies.

Es neatkāpos no mūsu tiesībām saņemt solīto. Pretējā gadījumā es prasīju atpakaļ visu avansa summu un draudēju, ka piedzišu atlidzību par zaudējumiem. Hjū Kelters, «Adventure Network» atbildīgais menedžeris, bija rakstiski apliecinājis, ka lidmašīna mūs nogādās līdz Filhnera šelfa ledāja ārmalai. Tikai šeit neviens nebija gatavs solīto pildīt. Pats savām acīm pārliecinājies, ka degvielas krājumu 1200 kilometru tālajam lidojumam tiešām nepietiek, es otrreiz nolēmu mainīt maršrutu. Arveds tam piekrita. Tagad mēs prasījām, lai mūs aizved vismaz līdz cietzemes krasta līnijai. Bijām izlēmuši startēt no punkta, kas atradās tuvāk nometnei, tieši uz robežas starp Ronnes šelfa ledāju un cietzemi. No turienes soļot uz Tila kalniem un tālāk uz polu. Ja Arveds neatbalstītu šādu kompromisu, es atceltu ekspedīciju vispār. Kontinenta šķērsojums būtu izjucis, vēl nemaz nesācies. Tāpat kā pirms mums šī iecere izjuka Filhneram un Šekltonam.

Lai savlaicīgi, visvēlākais Jaungada dienās, nokļūtu Dienvidpolā, mums vajadzēja būt ātriem. Ātrākiem, nekā plānojām iepriekš. Ja gri-

bējām saglabāt nelielu cerību nokļūt pretējā Antarktīdas malā, Makmerdo, pirms ziemas iestāšanās, tad vilcināties vairs nedrīkstējām nemaz. Tiklīdz laiks uzlabosies, mums jāstartē. Pagāja dienas, kamēr man izdevās iekšēji akceptēt šo kompromisu. Pa radio turpinātajā strīdā ar «Adventure Network» es prasīju atmaksāt naudu, piesaucu jaunus terminus, runāju par nodarīto kaitējumu un publisko apkaunojumu.

Cik priekšdarbu, reputācijas, enerģijas šajās dienās tika likts uz spēles! Tikai tāpēc, ka ANI nebija pietiekami uzpildījis degvielas tvertnes Patriothilsā. Bijām sagādājuši labāko aprīkojumu, kādu varējām atļauties. Bijām izstudējuši Antarktīkas literatūru. Bijām trenējušies. Vienīgi lidot mēs paši nevarējām.

Piemēram, telti pēc manas skices bija īpaši izgatavojis Ferrino, itāļu telšu būvētājs. Būtiskas ierosmes mūsu telts konstrukcijai es guvu no Amundsenā. Tikai trešais paraugs atbilda mūsu gaidām: dubultās sienas, kupola forma. Iekšsiena tumša, ārsiena gaiša, tā ka «saules siltums» varēja uzkrāties starp abām telts kārtām. Arī proviantu mēs veidojām pēc Amundsenā receptes:

«Mūsu uzturlīdzekļi bija tā iesaiņoti, ka varējām tos mērit pēc skaita, bez kādas svēršanas. Mūsu pemikāns glabājās atsevišķos gabalos, katrs pusmārciņas lielumā. Šokolāde, kā jau jebkura šokolāde, bija dalīta mazos gabaliņos, tāpat, mēs zinājām katra svaru. Piena pulveris, sausiņi. Visu mūsu pārtikas krājumu veidoja šie četri produkti.»

Mēs gribējām dzīvot ar plašāku vērienu - ar melnu kafiju brokastīs, spēki un cietu maizi, ko uzgrauzt pa virsu. Vakuuma saldētavā kaltētie produkti, kurus ik vakaru varējām pārvērst nepretenciozā maltītē, uzlejot karstu ūdeni, dalījās septiņos garšas paveidos: gaļa ar kartupeļiem, dārzeņi, pupas, nūdeles dažādās mērcēs. Piedevām olīveļļa. Un, protams, mums bija pemikāns, senais indiāņu ēdiens. No Amundsenā mēs aizgūvām arī ideju ņemt līdzī bārdas šķēres.

«Bārdas mēs katru sestdienu apcērpām gluži isas, mazāk rūpējoties par savu ārējo izskatu, vairāk gan lietderības un ērtības labad. Lieta tā, ka bārdā ieķeras ledus, un bieži tas traucē līdz riebumam.»

Pirms savas ekspedīcijas mēs ar Arvedu tikāmies reti. Bet šajās tikšanās reizēs pārrunājām ik detaļu. Tieši tāpat kā Amundsena ekspedīcijās, arī mums bija godā demokrātijas princips. Citādi es nemaz nebūtu varējis šo ekspedīciju realizēt. Nebija viegli pieņemt galīgo lēmumu, startēt par spīti lielajam novēlojumam, turklāt pa mainītu maršrutu. Protams, es varēju anulēt līgumu, ko biju slēdzis ar ANI. Tas, vai es dabūtu atpakaļ naudu no atbildīgajām personām, bija rakstīts ar pirkstu mākoņos. Jaunu līgumu izspiest no viņiem droši vien varētu, bet tas arī viss.

Mums ar Arvedu atlika tikai divas iespējas: vai nu atsacīties no pārgājiena vispār, vai arī otrreiz izmainīt maršrutu. Par spīti visam, man gribējās startēt.

- Lidosim tik tālu, cik viņiem pietiks benzīna, un tā, lai mēs varētu sākt savu gājieni kaut kur kontinentālās sauszemes malā, - tas bija Arveda priekšlikums.

Pirmā izlāpīšanās, kas iešāvās prātā man pašam, bija sākt ceļu uz Ronnes šelfa ledāja un Antarktīdas kontinenta robežas Hērakla ielīci turpat pie Patriothilsas. Arveda ideja bija labāka, arī loģiskāka.

Ar mūsu transantarktisko pārgājieni gribēju parādīt paļaušanos uz pašu spēkiem un to, cik maz nozīmē tehnikas atbalsts, taču nācās vien atzīt, ka izšķirīgajā brīdī esmu nonācis pilnīgā atkarībā no tehnikas. Pāris iztrūkstošu degvielas mucu dēļ mums nācās atsacīties no plānotās ceļa sākšanas pie atklātas jūras. Līdz Filhnera šelfa ledāja ārmalai uz 79. platuma grāda mums vajadzētu divas degvielas noliktavas «Twin-Otter» lidmašīnai. No turienes līdz Dienvidpolam būtu ejami 1200 kilometri. Pa isāko ceļu.

Ko nu vairs līdzēja mana sodīšanās par «Adventure Network» «nevīžību» un «neturētiem solījumiem». Mēs nevarējām gaidīt, kad atvedīs degvielu. Nepildītā līguma dēļ bijām spiesti saisināt «Virta Antarktīdas transversāli» līdz kontinentālās cietzemes šķērsojumam. Pat tad, ja pēc 100 dienām sasniegsim kontinenta pretējo malu, mēs nebūsim tiesīgi sacīt, ka esam šķērsojuši Antarktīdu visā platumā. Bet arī šis sarucinātais projekts bija pietiekami grūts. Vairs nejutām sevī agrāko sparū. Vai spēsim laikus aizkļūt līdz polam?

Bijām kļuvuši pieticīgāki. Patlaban mums pietiktu arī ar mazumiņu - ar to, ka izdotos sasniegt Dienvidpolu. Kaut tikai vispār izdotos startēt. Man tā vien šķita, ka Arveds, kas pāris mēnešus iepriekš jau stāvēja

Patriothilsas «lidosta», kur bāzējas «Cessna» un «Twin-Otter», kas nogādāja mūs abus ar Arvedu starta vietā. Bija paredzēts, ka nometne kļūs par mūsu «radiocentrāli»

Ziemeļpolā, tagad pilnībā samierinātos ar Dienvidpola sasniegšanu, un kādā sarunā tas arī apstiprinājās.

- Lielajam vairumam Dienvidpols un Antarktīda ir viens un tas pats, - viņš pateica. Tur viņam droši vien bija taisnība.

Lai gaiņātu mieles, mēs uzkāpām kādā kalnā, turpat pie Patriothilsas. Mēs nevarējām un negribējām tupēt uz vietas vai slaipties apkārt pa nometni un tikai gaidīt. Līdz brīdim, kad Puntaarenasa dos starta signālu, mums vajadzēja sakopot spēkus un atjaunot motivāciju, ticību savai varēšanai. Nekur tas nebija izdarāms labāk kā kalnos, kas slējās mums apkārt. Virsotnes pavēra brīvu skatu uz plašajiem ledus tuksnešiem. Kad es tur augšā stāvēju vējā, atkal man uzmācās domas par Dantes elli.

*«Tad ledū skatīju es tūkstoš seju
kā suņu purnus; kopš šā redzējuma
es aizsalušiem diķiem apkārt eju.»*

Viktors Bojarskis un Žans Luijs Etjēns kopā ar suņiem isi pirms starta Patriothilsā. Viktors bija tas, kurš gāja pa priekšu un iemina taku pārējiem, ļoti patikams cilvēks

*Kā skumīgs raksts virs plašā lidzenuma
mums vijās ceļš, kas veda mūs uz vidu;
prāts šausmās raucās no šā sastinguma.»*

Kalnu virsotnes tiešām atgādināja Dantes nolādētos: tās grima līdz kaklam ledū. Es stāvēju saltajā vējā, trīcēju, un mani pildīja šaubas.

Vairs nebija nekādas laika rezerves, vajadzēja steigties. Ja tomēr gribējām sasniegt Makmerdo, tad katru dienu, atbilstoši manam sākotnējam plānam, mums bija jāveic 30 kilometru. Atgriezušies nometnē, pārkrāvām ragavas. Vēlreiz pārbaudījām aprīkojumu. Katru sikumu.

Apbrīna pilni mēs noskatījāmies «Transantarktikas» startā. Ar savām suņu kamanām viņi devās pola virzienā. Trīs pajūgi un sešu vīru komanda ātri nozuda aiz apvāršņa. Baltais plašums tos aprija momentā. Ari mēs kārojām beidzot tikt ledājos un uzsākt ceļu.

Atkal gulēju slikti. Šis ekspedīcijas ideju es biju paudis tik ilgi, ka tagad tai obligāti vajadzēja tikt realizētai. Gājiena atcelšana radītu veselu kaudzi problēmu: mājās mani gaidītu finansiālas problēmas, nervu bendēšana un neizbēgama taisnošanās. Es taču negribēju izska-

tities pēc tukša muldoņas! Pasākums bija plaši izsludināts. Vai tad es varētu izskaidrot tādu izgāšanos sponsoriem un saviem draugiem? Ieguldījumi, kas mūs līdz šejieni atveda, organizatoriskie un finansiālie ieguldījumi lika man mēģināt par spīti visam.

Beidzot, 13. novembrī lidojums varēja notikt. Laiks pieturējās labs. «Transantarktikai», kas atradās ceļā jau vairākas dienas, vajadzēja jaunus suņus un citādu palīdzību. Bija jāaizvīzina žurnālisti un jāaizved suņi. Gluži negaidot, nometnē saņēmām ziņu, lai pošamies:

- Ja gribat lidot, jums jālido kopā ar suņiem.

Lidojums uz mūsu gājiena sākumpunktu tātad tika apvienots ar lidojumu, kas bija domāts «Transantarktikas» atbalstam. Šādi varēja ietaupīt degvielu.

Viss notika ļoti strauji. Mums ar Arvedu šķita, pat pārāk strauji. Iekrāvām savas ragavas lidmašīnā. Piebāzām konteineru, kuram vajadzēja ceļot atpakaļ uz Puntaarenasu un tālāk uz Eiropu. Tad atvadījāmies no visiem. Tēlotā nevērībā. Kopā ar Jirgenu Bolcu, «Südwestfunk» operatoru, un Ulrihu Jēgeru, žurnālistu no «*Spiegel*», iekāpām «*Twin-Otter*» kabīnē.

Aviācijas kartē Arveds bija iezīmējis vietu, kur gribējām startēt. Nosacītu punktu baltajā sniega tuksnesī: 82° dienvidu platumus, 71° rietumu garums, precīzi kontinentālās cietzemes malā, apmēram 500 kilometrus no šelfa ledāja ārējās līnijas. No pola šo punktu šķīra vairāk nekā 1000 kilometri. Pirmais gājiena posms līdz Tila kalniem bija pilnīgi nezināms. Līdz Arveda iezīmētajam punktam degvielai vajadzēja pietikt. Nu labi, startēsim no turienes.

Mēs lidojām pāri ledājiem. Plašums, kuram nav gala. Zem mums nekā vairāk, kā viena vienīga zvīloši balta virsma. Pēkšņi es ieraudzīju plaisas. Zem mums stiepās neskaitāmas plaisas! Tā bija Ronnes šelfa ledāja mala.

Es iztrūkos. Bailes lauzās uz āru, šausmas, kas slēpti mani bija snaudušas nedēļām ilgi. Tagad, vēl tikai lidojot virs šīm plaisām, bailes guva sev praktisku apstiprinājumu. Kā lai mēs atrodam ceļu starp visām šīm daudzajām šļūdoņa plaisām? Kā mēs tur vispār tiksim? Vai tad bez ielūšanas ir iespējams pārvilkt 80 kilogramus smagās ragavas pār sniega tiltiem? Kā cilvēks var veikt tādu ceļu, kas veido lauzītu zigzaglīniju? Izlaipot starp tik milzīgām ledāja plaisām šķita tikpat kā neiespējami. Reāli ejamais ceļa gabals neapšaubāmi bija daudz garāks

par gaisa līniju, ko bijām nosprauduši! Sirds auļoja. Līdzīgi zvēram, kas iedzīts stūrī, es šaudīju acis pa labi un kreisi no lidmašīnas. Zeme apakšā bija nepārskatāma un tukša.